

O NOUĂ AȘEZARE PREISTORICĂ ÎN SUBCARPAȚII DE CURBURĂ (SAT ADÂNCA - COM. GURA OCNIȚEI, JUD. DÂMBOVIȚA)

Marian Cosac*, Tiberiu Musca**, George Murătoareanu*,
Loredana Niță*, Florin Dumitru*, Ionuț Iurea*

În vara anului 2008, în încercarea de a localiza punctul în care a fost descoperit cunoscutul tezaur alcătuit din 52 de monede, din care 46 imitații de tip Vârteju-București și 6 tetradrahme thasiene, am întreprins o cercetare periegetică în aria satului Adâncă. Intenționam să identificăm și presupusa așezare din perimetrul căreia numismatul Constantin Preda culesese „o serie de fragmente ceramice de epocă dacică” (C. Preda, 1958, p. 381), dar, spre surprinderea noastră, am recuperat 13 piese litice și un galet, dintr-o suprafață supusă unor intense procese de erodare. Eșantionul este destul de redus numeric, astfel încât, în acest stadiu, descrierea pieselor nu este suficientă pentru a putea avansa considerații de ordin cronologic sau cultural. Precizăm faptul că materialul litic nu a fost descoperit în asociație cu ceramică preistorică.

Cadru geografic

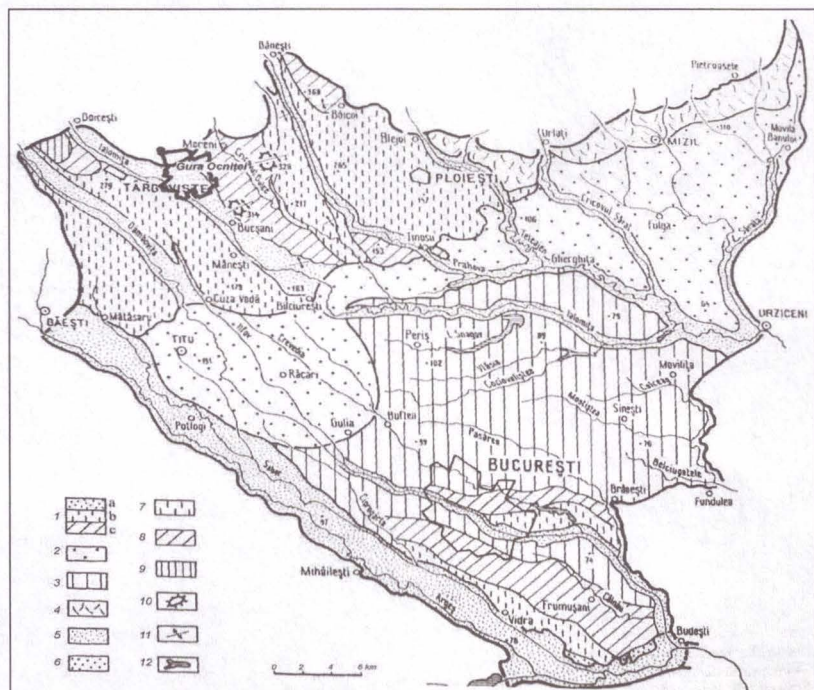

Fig. 1.

* cosac_marian@yahoo.com, Universitatea Valahia din Târgoviște

** Complexul Muzeal Curtea Domnească Târgoviște

Teritoriul administrativ al satului Adâncă, parte a comunei Gura Ocnitei este situat în nordul Câmpiei Ialomiței (Geografia României, vol. V, 2005, p. 254), la limita acesteia cu Subcarpații de Curbură, marcând, mai, exact, contactul dintre Dealul Ocnitei și Câmpia Cricovului (Fig.1. *Câmpia Ialomiței. Harta geomorfologică* (după Geografia României, vol V, 2005): 1. Câmpii piemontane terasate ($a = t_1$, $b = t_2$, $c = t_3$); 2. câmpii de divagare (subsidență); 3. câmpii piemontane terminale; 4. glacisuri; 5. lunci; 6. terasa 1; 7. terasa a 2-a; 8. terasa a 3-a; 9. terasa a 4-a; 10. martori neotectonici; 11. anticlinale ascunse sub aluviuni; 12. lacuri naturale).

Geneza câmpiei are legătură cu mișcările de înălțare în bloc a Subcarpaților în Pleistocen, care au determinat fragmentarea acestora, concomitent cu mișcările de lăsare din exteriorul Subcarpaților. Menținerea și uneori accentuarea denivelării dintre dealuri și câmpie a făcut ca în permanență, la poalele Subcarpaților să aibă loc o acumulare intensă de pietrișuri. Fiecărei terase principale din Subcarpați îi corespunde un mare con de dejecție extins la poalele acestora. Cel mai mare este construit de Prahova în golful Ploieștiului, odată cu acumularea depozitului terasei Băicoi, dar desăvârșit la nivelul teraselor Câmpina și Bănești (Würm). În același timp este edificat și conul Cricovului Dulce, continuat de Pintenul Măgureii (Loghin, 2002, p. 38)

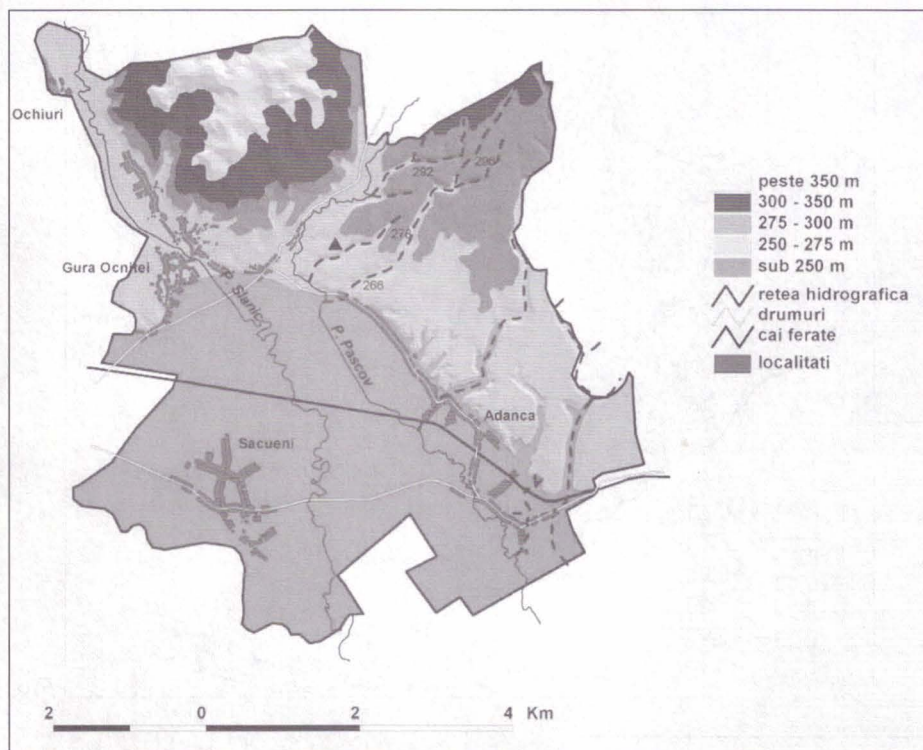

Fig. 2. Gura Ocnitei. Harta hipsometrică

Între Dâmbovița și Teleajen sunt evidente două nivele aluvionare diferențiate altimetric cu 20 – 40 m, reprezentând principalele faze în acumularea câmpiei piemontane.

Primul nivel formează Câmpia Cricovului, echivalentă cu terasa 3 (Băicoi), aproape integral împădurită. Desfășurat între Moreni și Tinosu, a fost numit Pintelul Măgurii de G. Vâlsan (1916) și Câmpia înaltă a Cricovului Dulce de Gh. Niculescu (1960). Este o câmpie fluvio-lacustră, constituită la bază dintr-un complex de argile, peste care urmează pietrișuri, nisipuri și luturi loessoide și argilo-nisipuri. Fragmente din acest nivel, constituite numai din pietrișuri fluviale, se găsesc în terasa Băicoi și la est de Tinosu.

Din punct de vedere geologic (fig. 3), Câmpia Cricovului este alcătuită din depozite cuaternare (pietrișuri, nisipuri groiere, loessoide) care stau pe fundament de argile, nisipuri și pietrișuri levantine. Formațiunile hidrografice care fragmentează acest con de dejecție, deși s-au adâncit puternic, nu au ajuns la orizontul impermeabil, din care au regim de scurgere temporar (Loghin, 2002, p. 25).

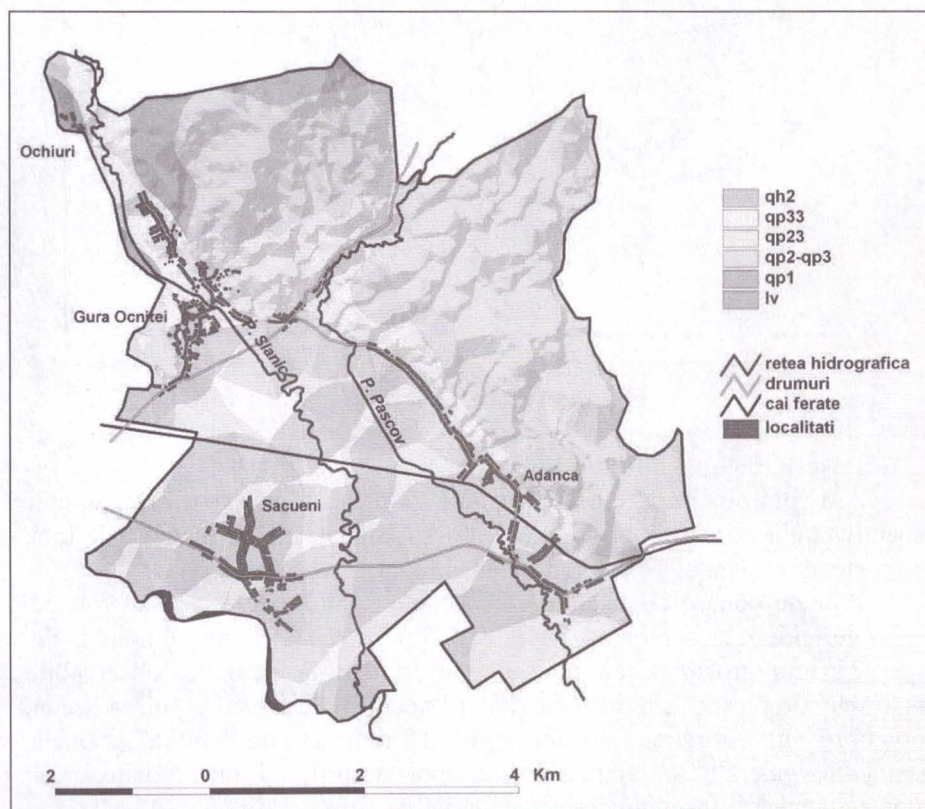

Fig. 3. Harta geologică: qh2: holocen; qp33: pleistocen superior; qp23, qp2, qp3: pleistocen mijlociu; qp1 pleistocen inferior; lv: levantin

Acoperirea terenurilor (fig. 4) poate fi un element care delimitează Câmpia Cricovului de lunca Ialomiței. Prima unitate este în general acoperită de păduri de foioase, în timp ce lunca Ialomiței este folosită ca teren arabil. La contactul dintre cele două, s-a dezvoltat o formațiune arbustivă și subarustivă bine reprezentată alcătuită din măceș, cătină albă, sânger, etc.

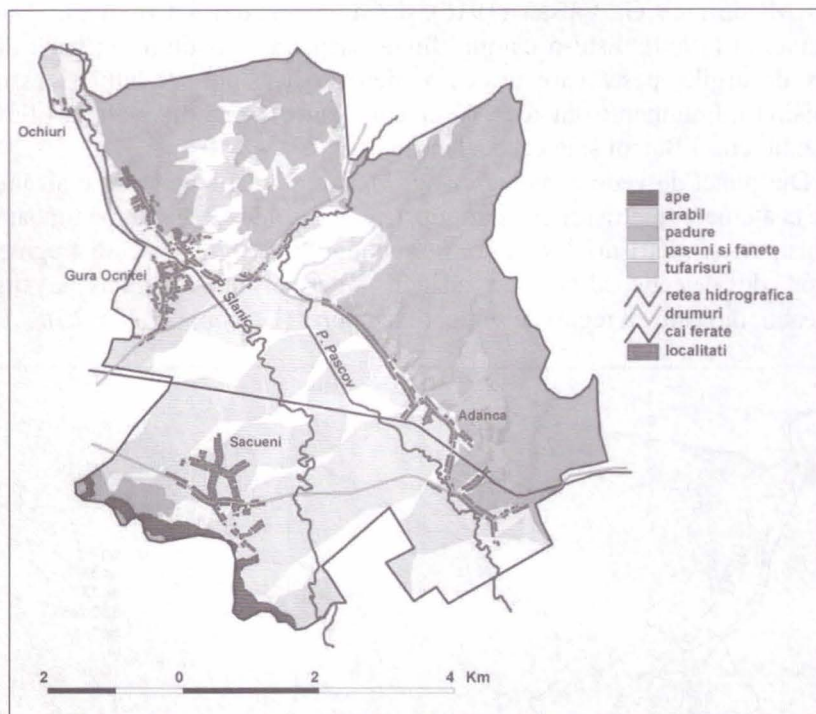

Fig. 4. Acoperirea terenurilor

Descrierea ansamblului litic

Așa cum precizăm, colecția include 13 piese și un galet, descrise atât din perspectiva unor observații preliminare, macroscopice, asupra tipurilor de roci, cât și din punct de vedere al aspectelor tehnolo-tipologice identificate.

Primele două piese facilitează efectuarea unui racord; piesa principală – cea mai voluminoasă, reprezintă un galet de tuf vulcanic (62 mm lungime, 57 mm lățime, 25 mm grosime), cu multiple desprinderi accidentale, observabile pe ambele fețe ale piesei. Ulterior desprinderii accidentale dorsale – piesa secundară racordată (41 mm lungime, 35 mm lățime, 18 mm grosime), suprafața uneia din extremitățile galetului a făcut obiectul unor desprinderi intenționate, probabil destinate amenajării frontului activ al unei piese de tip *racloir* (fig. 5).

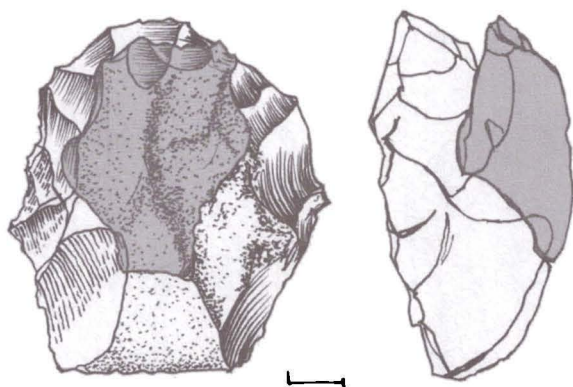

Fig. 5

Următoarea piesă este o plachetă subțire, fracturată (40 mm lungime, 29 mm lățime, 7 mm grosime) din silex cenușiu, cu cortex gălbui, care prezintă desprinderi de mică întindere pe toată suprafața marginilor; ca și în cazul galetului prezentat anterior, respectivele desprinderi ar putea fi considerate retușe practicate în vederea amenajării frontului activ al unei piese de tip *racloir*/cuțit (fig. 6).

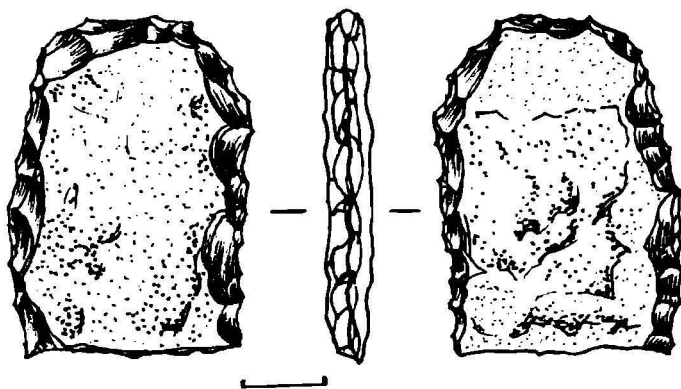

Fig. 6

Restul eșantionului (10 piese) este format din produse de debitaj propriu-zise, respectiv o piesă de tip *entame*, o așchie parțial retușată și opt lame fragmentate, din care două retușate.

Piesa de tip *entame* (76 mm lungime, 38 mm lățime, 18 mm grosime) din silex asemănător varietăților întâlnite la Întorsura Buzăului, maroniu-gălbui/vinețiu, mat, cu textură fină prezintă suprafață corticală rulată, acoperită de

desprinderi grupate, de forma unor mici adâncituri, talon natural și o desprindere accidentală, având morfologia unei așchii, situată pe suprafața ventrală (fig. 7).

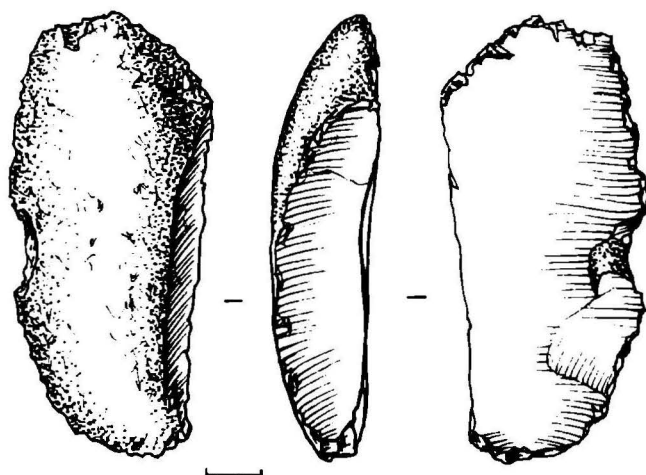

Fig. 7

Așchia (59 mm lungime, 39 mm lățime, 11 mm grosime) din silex asemănător unora din varietățile desemnate drept „silex balcanic”, maroniu-gălbui, mat, cu textură relativ fină este completă, are talon neted și suprafață corticală reziduală, prezentă în proporție mai mică de 50% în extremitatea distală. Extremitatea proximală a suprafeței dorsale nu prezintă urme de amenajare/abraziune a planului de lovire (fig. 8).

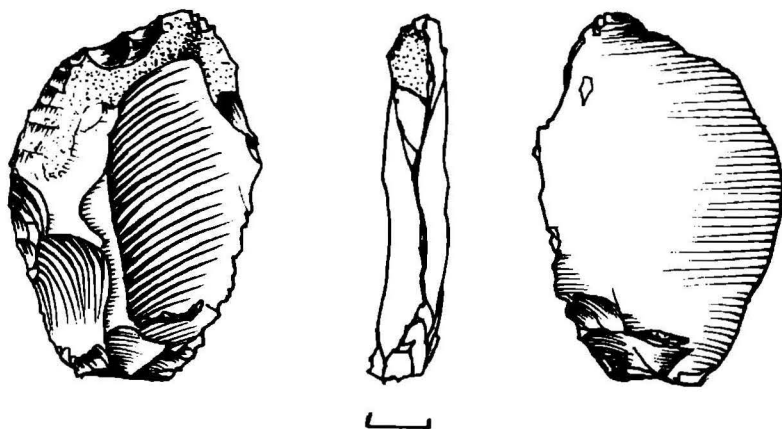

Fig. 8

Suporturile laminare fragmentate reprezintă mai multe tipuri de materii prime, a căror identificare macroscopică rămâne, de cele mai multe ori, incertă: menilit, argilit, posibil jasp, opal, agat și silex asemănător varietăților de silex „balcanic”.

Lama proximală (20 mm lungime, 16 mm lățime, 6 mm grosime) din menilit maroniu-închis/negru, striat, mat, cu textură relativ fină, prezintă fractură perpendiculară pe planul suportului, talon accidentat și bulb afectat de o desprindere datorată, probabil, folosirii percutorului dur (fig. 9).

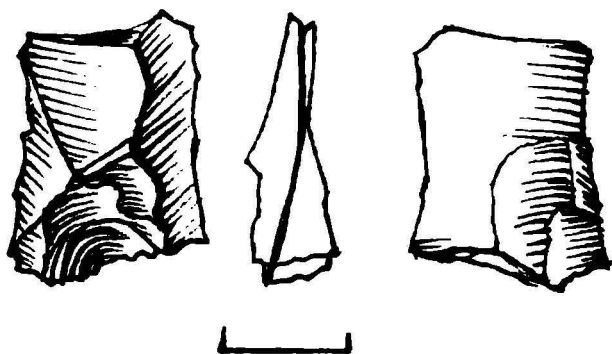

Fig. 9

Lama proximală (33 mm lungime, 27 mm lățime, 8 mm grosime) din silex asemănător unora din varietățile de silex „balcanic” are talon fațetat, bulb afectat de o desprindere ce indică posibilitatea utilizării percutorului dur și un rest de suprafață corticală rulată în extremitatea dreaptă (Fig. 10).

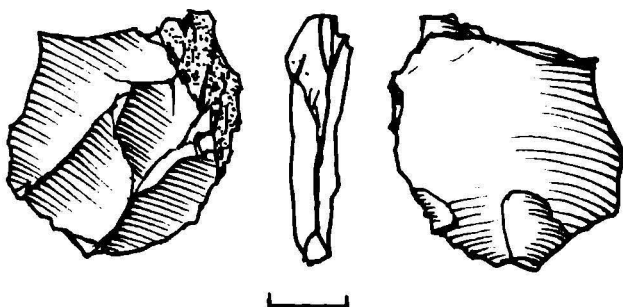

Fig. 10

Lama proximală (20 mm lungime, 20 mm lățime, 4 mm grosime) din argilit maroniu-gălbui/roșcat, mat, cu textură relativ grosieră are suprafața dorsală formată din mai multe negative de desprindere executate din același sens, talon neted, fractură perpendiculară pe planul suportului și bulb de percucie asemănător celor două descrise anterior (fig. 11).

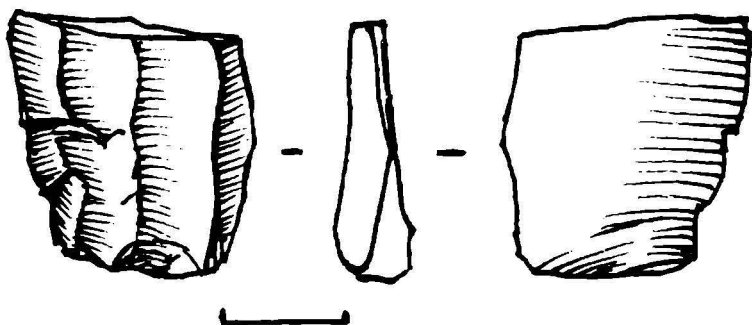

Fig. 11

Lama distală (26 mm lungime, 30 mm lățime, 11 mm grosime) din materie primă indeterminată (eventual, o varietate de opal cenușiu-gălbui/roșcat, mat, cu textură relativ grosieră în secțiune transversală) este afectată de o fractură perpendiculară pe planul suportului; ca o trăsătură distinctivă, menționăm faptul că toate suprafețele piesei, mai puțin aceea a fracturii survenită în treimea distală, sunt acoperite cu ceea ce ar putea fi definit fie ca lustru macroscopic, fie ca o peliculă fină de siliciu. Pentru o bună descriere a suprafețelor, observațiile macroscopice se dovedesc, însă, insuficiente (fig. 12).

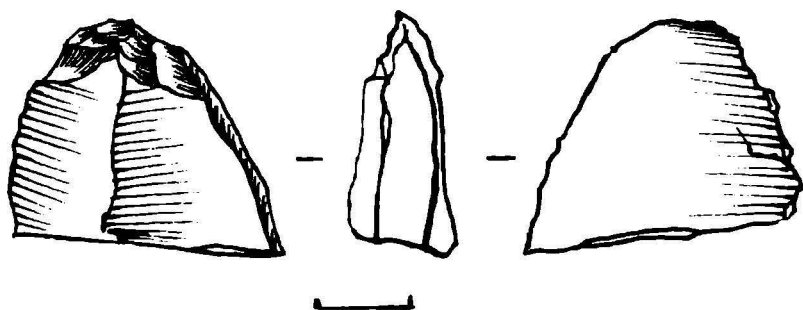

Fig. 12

Lama mezială (36 mm lungime, 33 mm lățime, 10 mm grosime) din silex/jasp cenușiu-albăstrui, cu intercalații galbene, mat, cu textură fină, poartă stigmatul unor fracturi perpendiculare pe planul suportului la ambele extremități. Marginile lungi ale piesei sunt afectate de desprinderi accidentale, în timp ce nervurile de pe suprafața dorsală sunt intacte (fig. 13).

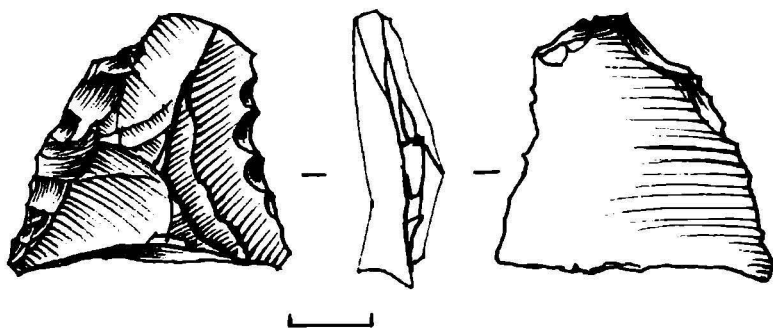

Fig. 13

Lama mezială (35 mm lungime, 26 mm lățime, 5 mm grosime) din materie primă indeterminată (eventual, o varietate de agat gălbui, semitranslucid, cu textură fină) prezintă pe suprafața dorsală negative de desprindere inițiate din sens opus, cu margini intacte. Piesa este fracturată perpendicular pe planul suportului la ambele extremități, iar marginile lungi sunt afectate de desprinderi accidentale, neregulate, de mică întindere (fig. 14).

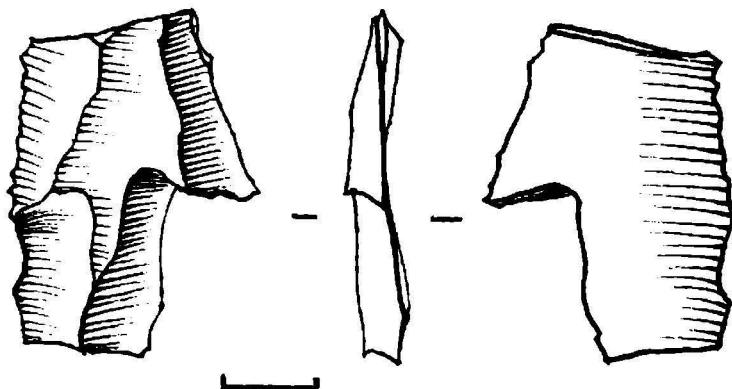

Fig. 14

Lama mezială (44 mm lungime, 20 mm lățime, 18 mm grosime) din opal/silex crem-gălbui, mat, cu textură fină are ambele extremități afectate de modificări accidentale de tip *écrasement*, care par să fi distrus un front de *grattoir* în extremitatea distală. Alături de multiple desprinderi accidentale care modifică marginile lungi, pe marginea stângă se poate observa o linie parțială de retușe directe, semiabrupte (fig. 15).

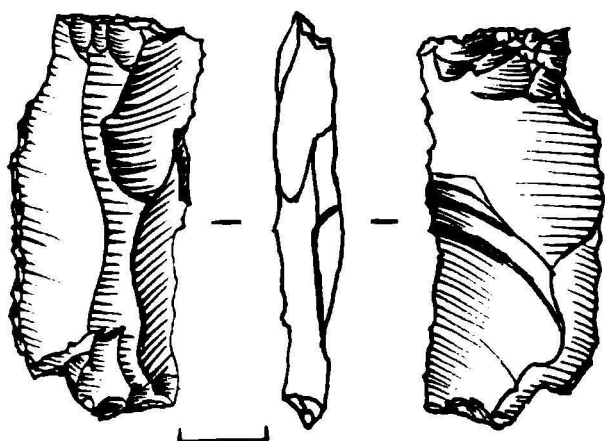

Fig. 15

Lama distală (43 mm lungime, 25 mm lățime, 10 mm grosime) din silex asemănător varietății de silex „balcanic” maroniu-roșcat, mat, cu textură fină, este un fragment de lamă *demi-crête tabulaire*, cu o fractură perpendiculară pe planul suportului survenită în treimea distală. Marginea fracturii vizibilă pe suprafața dorsală prezintă mici desprinderi susceptibile de a fi fost produse prin abraziune. Intenția de a amenaja un plan de lovire pe suprafața fracturii reprezintă o posibilitate de a explica prezența abraziunii, deși grosimea redusă a suportului n-ar putea susține, ipotetic, decât obținerea câtorva lamele. Extremitatea distală este formată de convergența celor două margini retușate direct, semiabrupt/razant, ceea ce oferă piesei aparența de vârf (fig. 16).

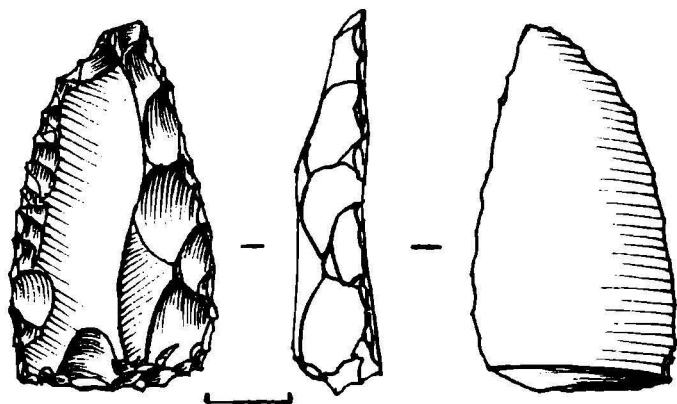

Fig. 16

Ansamblul cuprinde și un galet, care la prima vedere, după cum indica cortexul, consideram a fi din silex, dar ulterior s-a dovedit că este vorba de un opal.

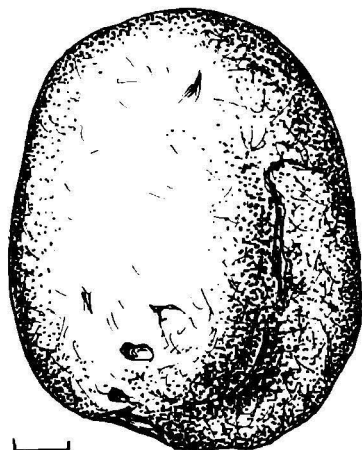

Fig. 17

Utilizarea ca suport a unei plachete din silex, pe care a fost amenajat un racloar, prezintă analogii cu situația întâlnită la Băleni (fig. 17, 6) și la Gorgota (fig. 17, 7), unde, în asociație cu fragmente ceramice atribuite de arheologul Tiberiu Muscă etapei finale a bronzului timpuriu, au fost descoperite utilaje asemănătoare.

Placheta de la Gorgota (fig. 18, 7) are o formă relativ rectangulară (58 mm lungime, 38 mm lățime, 8 mm grosime – dimensiuni înregistrate la valori maxime), din silex dispus în benzi cenușii, crem și negre cu puncte fosilifere vizibile izolat. Ambele suprafețe sunt acoperite de un strat cortical sau neocortical de grosime variabilă (1,45-0,70 mm), dispus neuniform, de culoare cenușie-închis/neagră pe una din suprafețe, gălbuie-albicioasă, cu puncte negre pe cealaltă suprafață. Diferențele coloristice pot indica acțiunea selectivă, în funcție de originea și poziția piesei, a unor procese chimice/depuneri minerale, etc.

Pe două din laturile piesei (una lungă și una scurtă) apar retușe bifaciale, relativ continue, regulate, afectate de desprinderi accidentale, de amploare variabilă. Pe celelalte două laturi ale piesei, aceste desprinderi sunt mai numeroase, însoțite de fracturi aproximativ perpendiculare pe planul suportului, pe a căror suprafață se pot observa tentative de reamenajare a unui front de retușe asemănător aceluia descris anterior. Din punct de vedere funcțional, nu se poate afirma cu certitudine dacă suprafața retușată, vizibilă aproape în întregime, are rol pasiv (de înmănășare) sau activ (unealtă tip cuțit/racloir).

Datorită, pe de o parte, morfologiei incomplete a celorlalte două laturi și, pe de altă parte, a lipsei unor informații mai cuprinzătoare asupra contextului descoperirii, definirea funcțională și tipologică a piesei rămâne incertă.

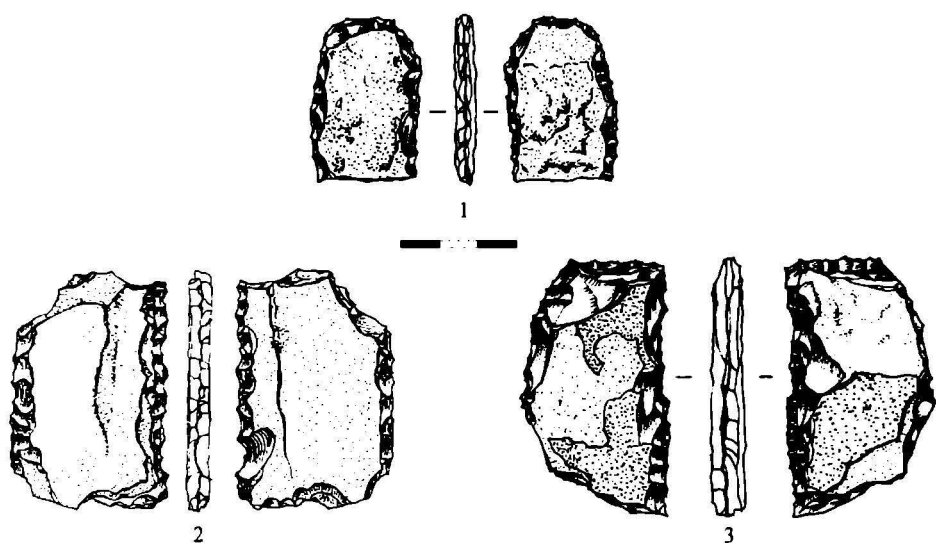

Fig. 18

În ceea ce privește materiile prime utilizate, considerăm cu unele dintre acestea au o origine locală, din prundișurile râurilor. Un indiciu este prezența pe unele piese a unor suprafețe ce indică o intensă rulare (fig. 19), de exemplu așchia *entame* (fig. 7), așchia din „silex balcanic”(fig. 12), lama proximală (fig. 10), precum și tuf-ul vulcanic (fig. 5).

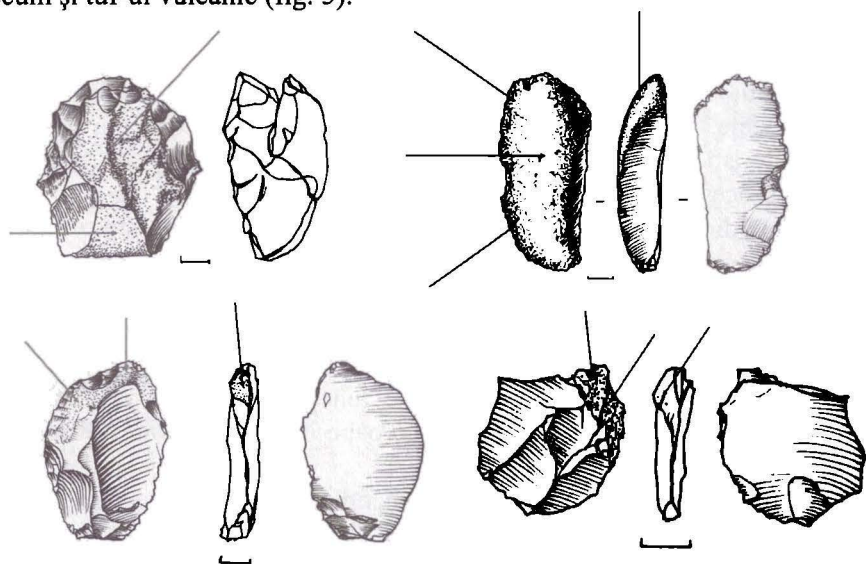

Fig. 19

Un element comun între ansamblul litic de la Adâncă și Gorgota este și utilizarea plachetelor din silex ca suport. Proveniența acestor plachete este cu siguranță locală, fapt indicat și de apariția în materialul atribuit bronzului timpuriu de la Băleni, dar și în alte situri preistorice din județul Dâmbovița. Astfel de plachete au fost recuperate de noi din prundișurile râului Ialomița, în apropierea localității Nisipuri (jud. Dâmbovița).

Utilizarea comună a plachetelor din silex la Adâncă, Băleni și Gorgota permite la o superficială analiză atribuirea ansamblului litic descris bronzului timpuriu, dar, considerăm noi, în stadiul actual, absența ceramicii infirmă o asemenea încadrare. Pe de altă parte, nu putem trece cu vederea faptul că una dintre caracteristicile culturii Glina este prelucrarea plachetelor din silex. De altfel, cel care a remarcat pentru prima dată această particularitate, respectiv Al. Păunescu (1970), constata faptul că în arealul subcarpatic al culturii Glina, precum și în „variantele Schneckenberg”, sunt prezente *„piese, unele asemănătoare tipului de cuțit curb, lucrate din plăcuțe sau din plăci mai mari, din silex cu luciu sticlos și cu patină albă friabilă ... Aceste piese ... reprezintă, atât prin formă, cât și prin calitatea silexului – nefolosit de nici o altă cultură a epocii pietrei sau bronzului –, unelte specifice complexului cultural de care ne ocupăm ... Această unealtă constituie un nou element, ce pare a întări părerea, că la formarea culturii Glina III – Schneckenberg un anumit rol l-au jucat și unele influențe sudice, venite dinspre Orientul Apropiat ... S-ar putea vorbi astfel despre o prelucrare pe spații mari și la orizonturi culturale diferite de timp a unei unelte lucrate dintr-o rocă cu aceleași calități, în aceeași tehnică având aceeași formă și îndeplinind aceleași funcții”*.

Interesant este faptul că astfel de plachete au fost descoperite și în alt context cultural. De exemplu, o plachetă din silex a fost recuperată dintr-o locuință atribuită „aspectului cultural Brătești”, în punctul „Coasta bisericii”, la Brătești (com. Văcărești, jud. Dâmbovița), de către Ersilia Tudor și Ion Chicideanu (1977, p. 126), dar și în asociație cu ceramică Glina, „un cuțit curb și alte fragmente de cuțite curbe”, în punctul „pădurea Brăteasca” (E. Tudor, I. Chicideanu, 1977, p. 144), cât și la Văcărești, „cinci fragmente de cuțite curbe din silex cu crustă calcaroasă de calcar”, în context Glina (E. Tudor, 1972, p. 106).

Se poate astfel presupune că prelucrarea plachetelor din silex nu reprezintă în mod definitoriu o caracteristică a comunităților Glina, iar în acest stadiu al informațiilor pe care le deținem putem afirma că utilizarea acestora poate fi abordată ca o particularitatea a comunităților preistorice din bazinele Ialomiței și Dâmboviței, iar materialul litic de la Adâncă poate aparține unei tradiții culturale preistorice dificil de identificat în acest moment.

Bibliografie

- Loghin V., (2002), *Modelarea actuală a reliefului și degradarea terenurilor în bazinul Ialomiței*, Edit. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2002;
- Păunescu, Al., (1970), *Evoluția uneltelor și armelor de piatră cioplită descoperite pe teritoriul României*, Editura Academiei, București, 1970;
- Preda C., (1958), *Pe marginea unor descoperiri monetare recente*, în *Studii și Cercetări de Numismatică*, vol. II, Editura Academiei, București, p. 379-399;
- Tudor, E., (1972), *Săpătura de salvare din comuna Văcărești, județul Dâmbovița – 1971*, în *Scripta Valahica*, tom. IV, Târgoviște, 1972, p. 93-107;
- Tudor, E., Chicideanu, I., (1977), *Săpăturile arheologice de la Brăteștii de Sus, județul Dâmbovița*, în *Valahica*, 9, Târgoviște, 1977, p. 119-151;
- *** (2005), *Geografia României*, vol. V, Câmpia Română, Dunărea, Podișul Dobrogei, Litoralul românesc al Mării Negre și Platforma Continentală, Editura Academiei Române, București, 2005.

UN NOUVEAU HABITAT PREHISTORIQUE DANS LE VILLAGE ADANCA, DEPARTEMENT DE DAMBOVITA

Résumé

Par cet œuvre nous voulons présenter 13 pièces lithiques et un galet découvertes par quelques recherches de surface dans le village Adâncă.

Les pièces comprends deux *racloirs*, une pièce de type *entame*, un éclat retouché, trois lames proximales, une lame distale, trois lames médianes et un galet d'opale.

En ce qui concerne la matière première qui a été l'objet de débitage, elle comprend nombreuses roches : tuf, silex, menilit, argilite, jasp et opale. Ces roches ont un origine locale, par les caillou de rivières.